

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین

«دانشکده دندانپزشکی»

پایان نامه:

جهت اخذ درجه دکترای دندانپزشکی

عنوان:

بررسی دردهای گردن، کمر و شانه در
دندانپزشکان عمومی و عوامل مرتبط با آن

استاد راهنما:

دکتر مهین بخشی

دانشجو:

معصومه شجاعی

سال تحصیلی: ۸۰-۸۱

شماره پایان نامه:

خلاصه

مطالعه حاضر با هدف بررسی دردهای گردن، کمر و شانه در دندانپزشکان عمومی و عوامل مرتبط با آن انجام شد. شیوع دردهای عضلانی - اسکلتی در بین دندانپزشکان بالاتر از میزان طبیعی آن در جامعه می باشد. علت این امر شغل ویژه دندانپزشکی است که در آن دندانپزشک به مدت طولانی در وضعیت نشسته و گاه ایستاده قرار می گیرد. او با گردن خمیده، بازوهای دور از بدن و بدون پشتیبان، کمر بدون پشتیبان، ارتفاع زیاد صندلی و یا رانها فاصله دار از هم کار می کند. وضعیت ویژه بدن او، ایجاب می کند که عضلات کمر، گردن و شانه هایش به مدت طولانی، در حالت انقباض باقی بماند. این فعالیت عضلانی Static و زیاد، ایجاد خستگی و درد می کند. در این تحقیق بر آن شدیم تا ارتباط بعضی فاکتورهای ارگونومیک را که در مقالات به آنها بیشتر توجه شده، با درد گردن، کمر و شانه در دندانپزشکان ارزیابی نماییم. در حقیقت این فاکتورها در مباحث تئوری، با دردهای مناطق فوق ارتباط داشتند و ما این ارتباط را در زمینه عملی، ارزیابی نمودیم. به این منظور تعدادی پرسش نامه بین دندانپزشکان عمومی توزیع شد و پس از مدتی این پرسش نامه ها جمع آوری گردید. حدود ۲۸ دندانپزشک فاقد شرایط این تحقیق بودند. از بین ۲۰۳ پرسش نامه باقیمانده، ۱۹۱ پرسش نامه مورد بررسی قرار گرفتند. ۷ پرسش نامه از بررسی مربوط به فاکتورهای ارگونومیک کمر و ۶ پرسش نامه از بررسی مربوط به فاکتورهای ارگونومیک گردن حذف گردید.

از بین ۱۹۱ نفر، ۳۲ نفر در دو وضعیت ایستاده و نشسته کار می کردند که ۱۴ نفرشان (۴۴٪) هیچگونه دردی را تجربه نکرده بودند. تعداد افراد بی درد در کل، ۴۷ نفر بود. شیوع درد و ناراحتی در دندانپزشکان در این تحقیق ۷۵/۴٪ بود که در مقایسه با دیگر تحقیقات، نسبتاً بالا بود. شیوع درد گردن ۴۶٪، درد کمر ۳۲٪ و درد شانه ۲۶٪ بود.

در این تحقیق اختلاف بین دو گروه، دندانپزشکان با درد و بدون درد گردن در استفاده از آینه برای مشاهده دهان بیمار معنی دار نبود. دندانپزشکان بدون درد کمتر از آینه استفاده

می نمودند. اختلاف دندانپزشکان با درد و بدون درد گردن، از نظر وضعیت گردن حین کار معنی دار بود. به نظر می رسید عامل وضعیت گردن، تنها علت درد گردن نباشد و عوامل دیگری نیز در این امر دخیل باشند.

در مورد شانه، ۲ عامل بررسی شد. اختلاف بین دندانپزشکان با درد و بدون درد شانه از نظر فاصله گرفتن بازوها از بدن در حین کار، معنی دار نبود و اکثر دندانپزشکان دو گروه با درد و بدون درد شانه از این نظر صحیح عمل می کردند. از نظر عامل تکیه گاه برای آرنج، اختلاف بین دو گروه، معنی دار بود بطوریکه دندانپزشکان بدون درد، بیشتر به این فاکتور توجه می نمودند و برای آرنج خود در حین کار، تکیه گاهی در نظر می گرفتند.

کار کردن با وضعیت صحیح بازوها، علت شیوع پایین درد شانه در این تحقیق عنوان گردید. در مورد درد کمر سه فاکتور ارگونومیک بررسی گردید. تعداد دندانپزشکانی که رانهایشان را کنار هم قرار می دادند، در هر دو گروه با درد و بدون درد کم بود و اختلاف بین دو گروه دندانپزشکان از این نظر معنی دار نبود که به عدم آگاهی آنها از این فاکتور ارگونومیک نسبت داده شد. اکثر دندانپزشکان هر دو گروه حین کار، زاویه صحیح زانوها را رعایت می کردند و اختلاف بین دو گروه دندانپزشک، از این نظر معنی دار نبود. اما اختلاف بین دو گروه دندانپزشک از نظر عامل تماس کمر با پشتی صندلی، معنی دار بود. در دندانپزشکانی که درد کمر نداشتند، بیشتر این فاکتور رعایت می شد. عامل تماس کمر با پشتی صندلی، مهمترین فاکتوری بود که در مقالات، در ارتباط با درد کمر، در نظر گرفته شده بود.

اختلاف دندانپزشکان با درد و بدون درد از نظر رفع خستگی در حین کار معنی دار نبود. البته دندانپزشکانی که درد نداشتند، بیشتر در حین کار، برای رفع خستگی، توقف می کردند. دندانپزشکانی که درد نداشتند، بیشتر از دندانپزشکانی که درد داشتند پس از اتمام کار، مبادرت به انجام فعالیت ورزشی می کردند. البته اختلاف بین دو گروه دندانپزشک از این نظر معنی دار نبود. علت معنی دار نبودن اختلاف بین دو گروه دندانپزشکان در این دو عامل، احتمالاً به عدم استفاده درست از این دو عامل مربوط می شود.

در این تحقیق، میانگین سنی دندانپزشکان بدون درد، بالاتر بود و اختلاف بین دو گروه با درد و بدون درد از نظر سن، معنی دار بود. این مورد احتمالاً به بالا رفتن مهارت‌های شغلی دندانپزشک و توانایی مقابله با استرس‌های محیط کار مربوط می‌شود. دندانپزشکان جوانتر به علت بی تجربه‌گی در مقابله با استرس‌های فیزیکی و مغزی، در مقابل این دردها آسیب پذیرند. اختلاف بین دندانپزشکان با درد و بدون درد از نظر میزان ساعات کاری در هفته و سابقه کاری، معنی دار نبود. میزان ساعات کاری در هفته و سابقه کاری دندانپزشکان با درد، کمتر بود. این موارد را هم می‌توان با زیاد بودن فشارهای فیزیکی و روانی بر دندانپزشکان جوانتر و بی تجربه‌تر توجیه نمود. علاوه بر اینکه میزان استرس در دندانپزشکان بی درد به طور معنی داری، کمتر از دندانپزشکان با درد بود. این یافته، بر تأثیر استرس در دردهای عضلانی - اسکلتی دندانپزشکان صحه می‌گذارد. همچنین در این تحقیق، درد هیچگونه ارتباط معنی داری با جنس نداشت. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که در دردهای اسکلتی - عضلانی دندانپزشکان، فاکتورهای ارگونومیک و استرس، هر دو دخیلند.